

seu verus auctor operis sub ejus nomine vulgati, id præstiterunt rationalistæ; qui nihil intentatum reliquerunt ad vim elevandam hujus note supernaturalis revelationis. Ipsorum argumenta inferius expendemus. Interea sit.

PROPOSITIO. — *Prophetia est certissimum divinæ ac supernaturalis revelationis argumentum.*

Prophetia vere et proprie dicta non potest esse nisi a Deo; ergo quoties vera habetur prophetia eventu comprobata, toties ineluctabile divinæ ac supernaturalis revelationis exurgit argumentum.

Antecedens constat ex notione, quam de prophetia dedimus; consequens negari non potest.

Id confirmatur ex omnium gentium persuasione, sive ex sensu naturæ communi. Nulla enim gens est, quæ non admiserit prædictionem libere futuri alicujus eventus qui exitum sortitus fuerit velut ineluctabile argumentum divinitatis. Hinc propterea receptum apud veteres sapientes adagium, cujus meminit Cicero (1): *Siquidem ista sic recipiuntur, ut et si divinitas sit, dii sint, et si dii sint, sit divinitas*; qui præterea addit: *Vetus opinio est, jam usque ab heroicis ducta temporibus, eaque et populi romani et omnium gentium firmata consensu, versari quamdam inter homines divinationem, quam greci μαντική appellant, id est, prævisionem et scientiam rerum futurarum* (2). Exinde repetenda oracula, aruspicia, sybillæ, ceu totidem divinitatis organa. Poeta ipsi passim vates exhibent numine plenos et agitados ad futura prædicenda. Adeo gentes omnes hac persuasione irabata erant, divinationem sive prophetiam non nisi a Deo esse! Ergo.

DIFFICULTATES.

I. Obj. Frustra Deo adscribuntur prophetiæ; 1. prophetia enim a vividiore imaginatione pendet; 2. facile siquidem accidit, ut vehementior animi affectus imaginationem incendat, qua sibi animus quasi præsentia fingat, quæ sperat vel metuit, ut Cassandra contigit malorum vehementer errore percussæ, quæ Troja a Græcis patiebatur. Ita post Spinozam auctor operis *Examen religionis*. 3. Hinc fit, ut per conjecturas humanas quædam prævideri possint ac prænuntiari, ut sæpe factum esse omnis historia docet. Ergo incertum est, quod a vaticiniis deducitur, argumentum.

(1) *De divin.* lib. 1, c. 5.

(2) *Ibid.* lib. 1, c. 4. Idem alias Balbum ita locutum fuisse fingit: « Velleius, quia nihil tam irridet Epicurus quam prædictionem rerum futurarum, mihi videtur quam maxime confirmare deorum providentia consilii rebus humanis. Est enim profecto divinitas, quæ multis locis et temporibus apparet, tum in privatis rebus tum maxime in publicis. Multa cernunt haruspices, multa augures provident, multa oraculis declarantur, multa vaticinationibus, multa somniis, multa portentis. » *De nat. deor.* lib. 11, c. 64, edit. Taur. opp. xur. Cons. Huet, *Demonstr. evang.* tom. 1, Axiom. 4, ubi mira eruditione, ut solet, adductis veterum sive græcorum sive latinorum testimoniis, id luculentissime evincit. Optime propterea et energice Tertullianus, *Apol.* c. 20, concludebat: *Idoneum testimonium divinitatis veritas divinationis.*

Resp. N. A. Ad 1. prob. D. Ac proinde hujusmodi prophetia ea non est, de qua loquimur. C. illa de qua loquimur N. Nempe eo ipso, quod a vividiore imaginatione pendeat aliqua prædictio, non includitur in prophetiæ notione, quam dedimus, et ex qua exclusimus omnem causam naturalem. Addendum ejusmodi vaticinia incerta esse et conjecturalia, minime vero certa et determinata, qualia ad revelationis notam necessaria esse diximus.

Ad 2. Idem responsum esto, quod accommodari etiam potest iis quæ ex magnetismo animalium vel somnambulismo objici solent; etenim semper extra hypothesin versantur; nam in his omnibus aliisque similibus præexisteret causa naturalis, quam nos exclusimus. Addatur imaginationem, ut vividiorem, nullam habere vim posse in liberas hominum voluntates et actiones, quæ futuræ sint, cum nullam adhuc habeant determinationem vel in seipsis vel in causis. Quare Cassandra factum, ejus supposita veritate, quæ tamen saltem dubia est, extra rem et causam profertur (1).

Ad 3. D. Et in hoc casu haberetur prophetia proprie dicta, de qua loquimur, N. improprie dicta C. Futura pleraque non negamus posse non sine aliqua probabilitate conjici ac prænuntiari; sic ex habitu corporis, ex indole, propensionibus, aliisque id genus, futurum hominis exitum probabiliter conjicere possumus et solemus; ita nos quotidie ex puerorum indole conjicimus: iste vitam finiet in suspendio, hic erit sanctus, apostolus, etc.; id ipsum dicitur de politicis prædictionibus, quas non raro exitus confirmat (2). At hæc neque excedunt naturalis ingenii vires vel conjecturæ limites; hinc etiam videmus sæpe spem fallere et inopinatum eventum omnem conjecturam subverti, et ratio est, quia humana conjectura non omnes *possibiles* casus prævidere potest.

II. Obj. Si prophetia a Deo esset, non vero ex humana industria vel arte comparata, id potissimum erueretur ex prophetiis, quæ in sacris litteris habentur. Jam vero, inquit Wegscheider (3) cum suis rationalistis, 1. prædictiones vere et proprie dictæ, indubitatae, summaque cum claritate definitæ, in utroque sacro codice frustra quaruntur, ipsiusque Jesu Christi præsagium de reipublicæ judaicæ excidio non satis perspicue enunciatum est (Matth. XXIV, 36). 2. Tum prolata sunt nonnulla vaticinia ab hominibus auxilio divino plane indignis (Num. XXII, 5 et seqq. 1 Sam. XV, 32; Jon. 1, 3; IV, 1 et seqq. Joan. XI, 51). Præterea 3. nonnulla in libris sacris continentur, quibus eventus nequaquam respondit; conf. præter plu-

(1) Cons. S. Thom. loc. cit. q. 172, art. 1, ubi totum istud argumentum evolvit atque in clarissimo lumine ponit.

(2) Huc referuntur prædictiones s. Gregorii Naz. de futuro Juliani Apostatæ exitu, et P. Le Jay de F. m. A. de Voltaire, Polybii relate ad romanæ reipublicæ finem, Jos. Flavii quoad Vespasianij assumptionem ad imperium, Mahumetis circa victoriam Græcorum sub H. racho in Persas, etc.

(3) *Op. cit.* p. 1, c. 2, §. 50.

rima vaticinia Messiana Isaie XXII, XXIX, XXXIV, LXIII, LXVI; Dan. II, VII; Osee. IX, 5, XI, 5; Ezech. XL et seqq.; Luc. I, 32; Act. II, 30; Matth. XXVI, 32; Coll. Act. 1, 4; Matth. XVI, 28; Joan. XXI, 22; I Thess. IV, 15, V, 1 et seqq.; I Cor. XV, 51; Apoc. et quæ populi traditionibus mythicis et superstitiosis nituntur, veluti Ezech. XXXVIII et XXXIX. 4. Alia denique singulari quodam scriptorum hebræorum artificio post eventum demum conficta sunt, v. g. Gen. XXV, 25; XXVII, 27, 29; XXXIX, XL, XLIX; Num. XXIV, 17 et seqq.; Deut. XXXIII; I Reg. XIII, 2; XIV, 15; Dan. VII-XII; Matth. XXIII, 35; vel 5. prædictiones nonnullæ, propria earum significatione mutata aut pressius definita, ad rerum eventum inflexæ et singulis rebus in facto positæ post eventum demum accuratius adaptatæ sunt, v. g. Dan. IX, 24, Ps. XVI, coll. Act. II, 29 et seqq. Ps. XXII, 17-19, coll. Joan. XIX, 25 et seqq. Isaie LIII; Matth. XII, 40; XVI, 21; XVII, 9; XXII, XXIII, XX, 19; XXVI, 34, coll. Joan. XIII, 36 et seqq.; Luc. XIII, 32; Joan. XXI, 18, postremo 6, quemadmodum Jesus ipse parum honorifice judicavit de Hebræorum vaticiniis (Matth. XI, 41; Luc. VII, 28), ita apostoli vaticinationem obscuram et imperfectam esse ipsi professi sunt (I Cor. XIII, 9; II Petr. I, 19 conf. Act. 1, 7). Omnino autem apparet, 7. Jesum interpretandi rationem, quæ in thalmodicis et rabbinorum sicut in Philonis et Josephi scriptis latissime regnat, sequuntur, et eo ipso, quod nonnulla prophetarum oracula ejus fata resque ab eo gestas vere adumbrare videntur, ductum, V. T. effata de felicissima rerum conversione et de novæ faustiorisque civitatis instauratore aliæque, providentia divina ita moderante, ad seipsum traduxisse, ut fidem faceret Judæis, et ideis ipsorum Messianis suas de regno quodam spiritali per Messiam condendo (Matth. XI, 13; XXII, 32, et seqq.; Luc. XVII, 20 et seqq.; Joan. VIII, 12; XVIII, 36.) prophetarum quidem dictis nonnullis (Is. II, 2-5; XI, 1 et seqq.; XLII, 1-4; Joel. III, 1; Zach. III, 7 et seqq.; VI, 12-15; Mal. III, 1-4; IV, 1 et seqq.), jam vere adumbrato, adnecteret. Quæ cum ita sint, argumentum e vaticiniis deductum, etc. Ergo (1).

Resp. C. maj. N. min. Ad 1. prob. N. Mentitur Wegscheider, dum talia affirmat; exemplo sint promissiones Abrahæ factæ (Gen. XIII, 14 et seqq.) de possessione terræ Chanaan; rursum prædictio de futura gentis peregrinatione a se nascituræ in Ægyptum, de illius servitute per quadringentos annos, deque ejus liberatione in quarta generatione (ibid. XV, 13 et seqq.), prædictio nativitatis Isaac (ib. XVIII, 10) et quidem intra annum contra omnem expectationem; de benedictione omnium gentium in semine Abraham (ibid.), ut innumeras alias ex V. T. omitam claras,

(1) Hæc eadem fere sunt, quæ jam objecerat Voltaire, *Bible enfin expliquée par plusieurs aumôniers de S. M. L. R. D. P.* et *Questions sur l'Encyclop.* art. *Messie*, tom. xxiv; ex quo patet, quam vere dixerimus, rationalismum non esse nisi atheismum seu theismum larvatum.

definitas, cujusmodi sunt eæ omnes, quas edidit Moyses in conspectu Pharaonis circa futuras Ægypti plagas earumque cessationem (Exod. VIII, IX, X, XI, XII), ex N. T. autem omnes prædictiones Christi cum omnibus suis adjunctis circa ipsius passionem (Matth. XVI, 21; Marc. IX, 30; Luc. IX, 44 et XXIV, 7) ejusque post tres dies resurrectionem (ibid.), circa trinam Petri negationem illa ipsa nocte ante galli cantum (Matth. XXVI, 34; Marc. XIV, 27; Joan. XIII, 38; XVI, 32). Impudenter igitur mentiuntur rationalistæ, dum talia effatant. Ad Prob. ipsiusque J. C. præsagium, etc. N. apertissimum siquidem est illud non præsagium sed vaticinium de proxima templi ac Solymorum eversione, si præsertim conferatur locus parallelus Luc. XXI, 9 et seqq. et Marc. XIII, 2, cum omnibus suis adjunctis temporis, personarum, etc. Sufficit, ut quis certior fiat de gratuita adversariorum assertionem, legere citata loca eaque cum historia Jos. Flavii de Bello judaico comparare (1).

Ad 2. Tr. Quia ejusmodi dona, quæ a theologis dicuntur gratis data, absque sanctitate consistere possunt, et in ejusmodi casu nihil efficaciae suæ amitterent vera vaticinia. Sæpe diximus vaticinia suam probationem secum ferre (2).

Ad 3. Vel N. vel D. Si conditionata sint, conditione non posita, ut sæpe factum est, C. si absoluta, *subdist.* posita arbitraria interpretandi methodo protestantium, nempe juxta privatum uniuscujusque sensum, Tr. juxta sanæ exegesis regulas N. Observandum igitur est, non pauca vaticinia conditionata esse; porro cum conditio effectum suum non sit sortita, quid mirum si vaticiniis effectus non responderit? Talia sunt, quæ adimplenda adhuc supersunt, vel in dies adimplentur, talia quæ in Apocalypsi leguntur, quæ spectant ad plenam vocationem gentium; talia quæ sub cortice literæ sensum spiritualem præseferunt (licet adversarii nostri id non admittant), cujusmodi sunt ea, quæ de futuræ synagogæ felicitate, de sede David, de regno messiano, aliisque id genus non paucis quæ pro lubitu intelligunt isti neoterici biblici protestantes et rationalistæ, ut inde arguant eventum prophetiæ non respondisse. Addatur gratis omnino asserere adversarios, citata ab ipsis vaticinia impleta non esse, atque insuper nec id asserere ipsos potuisse; etenim si omnia V. et N. T. vaticinia obscura sunt et indefinita, quomodo nunc affirmant, eventum iis non respondisse? Mendacem oportet.

(1) Perspicuum adeo et definitum est hoc vaticinium, ut christiani eo admoniti, recedente exercitu Romanorum, Jerosolyma relicta, Pellam in Galilæa se receperint, ut refert Eusebius, *Hist. eccl.* lib. III, c. 5, vers. Valesii; oppidum autem illud erat trans Jordanem. Quod ergo clarum et definitum fuit omnibus christianis ætate illa, erit obscurum Wegscheider?

(2) Cons. S. Thom. loc. cit. art. 4, ubi ostendit, esse posse prophetiam sine morum probitate, cum ad proximorum utilitatem ac salutem, non autem propriam, sit a Deo infusa. Certe juxta verba Christi (Matth. VII, 22) dicturi aliquando nonnulli impii erunt: *Nonne in nomine tuo prophetavimus?*

tet esse memorem (1)!

Ad 4. N. Hac enim non est nisi gratuita et impudens adversarii assertio contra omnes critices regulas et consensum et testimonium universae gentis Judaeorum et christianorum. Observandum est, quod inter vaticinia scriptorum Hebraeorum singulari artificio post eventum demum conficta recenseat auctor noster etiam illud quod legitur Matth. XXIII, 35. Quam bene haec coherent (2)! Adde: saltem ista vaticinia post eventum conficta deberent esse clara ac definita, cur igitur nulla esse id genus oracula adversarii noster affirmavit? Mendaces sibi constare non possunt.

(1) Illic obiter notetur, protestantes solitos esse Scripturam per solam indicationem capitum et versiculorum adducere. Et hoc duplici ex causa, 1. ut futurum faciant imperitis et malam fidem facilius tegan; 2. ut ostentent propriam peritiam in versandis Scripturis. At primum ingenio scriptore indignum est, alterum puerile, cum ope concordantiae quisque possit eandem peritiam ostentare. Nunc ut speciem exhibeam malae fidei et gratuitarum assertionum Wegscheider in adductis locis, observo caput xxix Isaias esse de eversione Solymorum, quod adamussum impletum est; cap. xxxiv de Dei ultione in omnes gentes, quae pariter sub chaldaeis contigit; cap. lxi. de Christi triumpho in hostes suos et derelictione hebraeae gentis, quod pariter suum exitum sortitum est; cap. lxxvii pariter esse de vocatione gentium et judaeorum derelictione seu reprobatione, Dan. cap. ii. esse de visione Nabuchodonosor et de quatuor monarchiis. Eecur autem adimpletum non est hoc vaticinium? Sic dicatur de ceteris, cum non vacet singula percurrere. Interea Crimine ab uno disce omnes.

(2) Praestat et hic novum sumere specimen innocentiae atque honestatis rationalistarum eorumque eruditionis biblicae. quam in eis aliqui suspiciunt. Inter vaticinia conficta Wegscheider refert Gen. xxxix; at hoc caput nullum exhibet vaticinium, sed historicum totum est, de tentata nempe Josephi castitate. Quo vero fundamento in animum induxerit suum Wegscheider, totidem esse conficta vaticinia ea quae praedicunt futuram superioritatem hebraei populi super Idumaeos (ut Gen. xxv, 23; xxvii, 27, 28, 29), plane ignoro. Id ipsum dicatur de interpretatione somniorum eunuchorum Pharaonis a Joseph in carcere facta (Gen. xl) et de Jacobi morituri benedictionibus in filios (ib. xlix). Quare tantae fraudis non indicavit tempus, auctores, adjuncta? Sed veniamus ad Dan. vii et seqq. usque ad xii; Porphyrius longe ante rationalistas a quodam Epiphane haec capita in Judaea, aetate Antiochi, conficta autumavit. At praeter Judaeorum traditionem, in quorum manibus volumen Danielis erat, desperatum Porphyrii perflugium prorsus evertit testimonium Jos. Flavii, qui (Archaeol. lib. xi, c. ult.) refert Alexandro M. Jerosolymam adventanti a sacerdotibus volumen Danielis exhibitum fuisse, ac locum illum ostensum (est autem cap. viii), in quo regem Persarum devictum iri a rege Graecorum praedicebatur. Δειχθείσης δὲ αὐτῷ τοῦ Δανιήλου βιβλίον ἐν ᾧ τινὰ τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομισίας αὐτὸς εἶπαι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡθεύεις ἀπέλυσε τὸ βιβλίον, τῆ δὲ ἐπιπέσει προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοῦς κτεταθεῖν δωρεάς ὅς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. etc. p. 581. tom. I, op. edit. Havercamp, Amst. 1726. Jam vero Alexander Antiochum praecessit annis plusquam 150; fieri proinde non potuit, ut liber Danielis suppositus fuerit, vel assuta recensita capita tempore Antiochi. Sic corrumpit commentum Porphyrii, et Wegscheider, qui eadem recoquere audet. Consulatur praeterea Die Authentie des Daniel, etc. seu Authentia Danielis demonstrata, etc. per Ernst Wilhelm Henstenberg, Berolini 1851 in 8.

Ad 5. D. In sensu et sententia adversarii, C. reipsa, N. Profecto commoda via est ad declinandam vim vaticiniorum, ut si quae sint luculenta et ineluctabilia, gratis affirmare ea post eventum conficta esse, iis autem, quae eludi minime possunt, affingere alium et privatam sensum, contrarium illi, quem sacri scriptores aperuerunt, ac deinceps affirmare ea deflexa significatione post eventum ad alia fuisse accommodata. Sed neque hic sibi constat auctor noster. Nam Danielis caput IX supra inter conficta post eventum retulit, nunc recenset inter ea, quae post eventum deflexa sunt a propria significatione. Addatur Psalmum XVI (in Vulg. XV) de Christi resurrectione in sensu recepto ab ipsa synagoga a Petro expositum esse, alioquin palam et pro concione non retulisset. Psalmum XXII (XXI) de Christi passione in citato versu accipiendum esse, tum res ipsa declarat, tum synagoga recepta expositio etc., et sic de ceteris ibidem commemoratis.

Ad 6. Neg. prorsus. Hoc enim novum est figmentum adversarii nostri. In locis enim citatis Christus solum dixit: Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista, vel ut est apud Luc. Major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est (1). Utrum hoc dicendum sit, parum honorifice de prophetis loqui, ad quos saepe provocat Christus ipse (ut Luc. XXIV, 25, 27; Joan. VI, 45 et alibi passim), quisque intelligit. Ad conf. ita apostoli vaticinationem obscuram, etc., N. Nunquam apostoli hoc dixerunt, sed mentitus est bonus rationalista. I Cor. XIII, 9 Apostolus ait: Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus (2); II Petr. I, 19 contrarium docetur: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes tanquam lucernae lucenti in caliginoso loco, adeo ut veluti praeferat prophetiam visioni sibi factae in monte sancto; Act. vero I, 7 legitur: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae Pater posuit in sua potestate. Itaque si adversarius noster hic non abutitur Scripturarum auctoritate ac bona lectoris fide, et perfricta fronte imperitis imponit, quis hoc facere dicendus sit plane non video.

Ad 7. N. Et hic praeter falsitatem impietas etiam adversarii patet, quippe Christum ut seductorem traducit, quod abusus fuerit judaeorum simplicitate. Et tamen isti christiano adhuc nomine gloriantur, et impune theologiam in academiis tradunt! Cum igitur praeter suam impudentem assertionem nullam afferat probationem, non est cur hic tempus teramus (3).

(1) Observat vero hic Maldonatus comparisonem a Christo institui in sanctitate, non autem in prophetia.

(2) Prophetiae hic Apostolus praefert visionem beatificam, quae utique clarior erit. Cons. Bernard. a Piconio in Triplici expositione. Non absolute propterea loquitur Paulus, sed relative.

(3) In nota (o) scribit: Sic Josephus, interpretandi genus Judaeis usitatum sequuntis, Vespasianum oraculis messianis portendi (Bell. jud. lib. vi, § 4), Cyrillus Jeros. sua ipse fata a prophetis praedicta fuisse opinatus est. Sozom. hist. lib. iv, 5; Ammon, Bibl. Theol. n. 86

Inst. 1. Varius est prophetarum stylus pro diverso eorum ingenio et educatione. 2. Sine aliquo apparatu prophetare non valent, ut contigit Elisaeo (IV Reg. III, 15). 3. Institutae inveniuntur apud hebraeos prophetarum scholae, in quibus ars prophetandi tradebatur; hinc et grex prophetarum occurrens Sauli (I Reg. X); 4. hinc entusiaste quidam ex ipsis indecora patrabant, ut esset nude incedere (Is. XX). Ergo divinae revelationi prophetia adscribi non debet.

Resp. ad 1. Quia Deus probabiliter non semper verba singula, sed sensum ut plurimum prophetis tradebat, C. secus, subdist. quia Deus verba dictans sese diversae prophetarum indoli accommodabat, C. quia ex ipso non erant edita vaticinia N. Nec enim homo; inquit s. Thomas (1), ex operatione divina immutatur circa prophetiam.

Ad 2. N. Casus enim Elisaei, qui adducitur, unicus est et singularis. Ad sedandum enim animum suum psaltem requisivit, non ad excitandum spiritum prophetiae.

Ad 3. D. Ad pie educandos adolescentes, ex quibus Deus aliquos identidem eligebat ad futura praenuncianda, C. ad artem prophetandi addiscendam, N. Et hic obiter notamus cum Bergier (2), non unam et seq.; Eichorn Ausfuhr. Unterr. 156 et seqq. Briefe über den Rationalismus, 221 et seqq. Sed si Josephus incredibili assentatione contra omnium suae gentis sensum accommodavit oracula messiana Vespasiano, ergo et Christus hunc morem sequutus est? Mira rationalistarum dialectica! Falsum porro est Cyrillum Jeros. opinatum fuisse fata sua a prophetis praedicta; neque id tradit Sozomenus, sed relata ingentis crucis in aëris spatio apparitione ab omnibus conspicua per plures horas (et hic videant rationalistae an unquam signa defecerint in ecclesia catholica), subdit aliquos asseruisse haec in sacris libris olim praedicta fuisse per divinam quamdam prophetiam. En verba Sozom. loc. cit.: Ἐλήγετο δὲ παρὰ τῶν τῶ τοιαύδε ἰστορημένων κατὰ τὴν προφητείαν θείων πόλει ταῦτα προσημειώθησαν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις. Talis est fides istorum virorum Ammon, Eichorn, etc., qui habentur ut rationalismi fundatores!

(1) S. Thom. loc. cit. art. 3. ad 4. Conf. etiam Huet Demoni. évang. prop. viii, ubi in sententia de divina inspiratione quoad singula verba ad rationem reddendam diversitatis styli, quae in singulis prophetis habetur, haec pulchra similitudine utitur: eodem modo ac idem ventus transiens per diversas organi fistulas diversum sonum emittit, sic licet idem spiritus sit, qui diversos inspirat, diversimode loquitur pro diversitate indolis, etc. Ceterum controversia de modo inspirationis, sive quoad solum sensum, sive quoad verba singula adhuc viget. Concilium Trid. litem dirimere noluit, sed solum declarat Deum utriusque fœderis auctorem esse. Plures diversimode loquuntur. Ex theologis Lessius et Hamelius S. J. inter alias theses hanc statuerunt: Ut aliquid sit scriptura sacra non est necessarium singula ejus verba esse inspirata, quam thesim Theologi Lovanienses et Duaceni annis 1587 et 1588 atro carbone notarunt. Hec tamen censura a reliquis catholicis, ab universitate Parisiensi et a Rom. Pontifice minime probata fuit. Cum Lessio et Hamelio consentiunt et Soc. Jesu Bellarminus, Mariana, A Lapide, Bonfrerius alique, ex externis Melior Canus, Contensonius, Calmet, estque sententia communissima. Conf. diss. Calmet De inspiratione, etc. ad II Petr. Holden longius progressus est.

(2) Traité, etc. tom. vii, chap. 7, art. 4, § 1. Plura

esse in scripturis nominis prophetae acceptionem; aliquando enim hac denominatione veniunt oratores, quo sensu Aaron dicitur propheta Moysis; interdum designantur aliqui addicti ad divinas laudes canendas, talis fuit Saul inter prophetas, vel cum domi propheta, psallente David; veniunt insuper doctores et interpretes legis; quo sensu nonnulli dicuntur filii, id est, discipuli prophetarum, qui nempe legis doctrinam addiscebant ab his doctioribus, quorum aliqui divino etiam lumine edocebantur. Quae si accurate distinxissent increduli, prophetiam inter humanas artes minime connumerassent.

Ad 4. D. Ex praekoncepta adversariorum sententia, C. in se, N. Etenim Isaias ad calamitatem Egyptiorum et Aethiopiae symbolice exprimentam deposito pallio non nisi ultima veste indutus incescit. Orientales siquidem nudum dicunt, qui non nisi hac ultima veste, quam eham appellant, indutus est, atque ita hodieum in Oriente rusticole et ad meccanum pseudoprophetæ sepulcrum peregrinantes vestiti sine aliorum offensione incedunt (1).

DIFFICULTATES

Ex ethnicorum vaticiniis.

Obj. 1. Nulla est religio, quae suas non habeat prophetias seu divinationes et oracula, 2. quae si cum biblicis conferantur, vix ullum inter ea deprehenditur discrimen. 3. Celeberrima sunt oracula Jovis Dodonaei in Chaonia Epiri regione, Jovis Ammonis in Lybia, Apollinis in Delo, Delphis et alibi, Latonae in Aegypto, quod Sebenniticum oraculum vocabatur, aliaeque permulta erudite collecta et declarata a Mussardo (2), a quibus ethnici expectabant

etiam de hoc argumento habet Jahn. Introd. in libros V. et N. Fæderis, § 85. Sed ab hoc auctore valde cavendum, saepe enim accedit ad biblicos protestantes.

(1) Janssens, Herm. tom. I, n. 519; et hic auctor in nonnullis a vera via deflectit, merito proinde castigatus ab Amando a S. Cruce dioc. Leodiensis presbytero, in suis Animadvers. crit. in eumdem, Monaci 1820. Interim ex dictis patet quid reponendum sit scurræ Voltaire, dum ridet panem stercore humano vel bovino linitum ab Ezechiele comedendum (Ezech. iv, 12). At non advertit nunquam ejusmodi mandatum a Deo prophetae datum esse, sed ad exprimentam summam lignorum penuriam, ad quam in captivitate Judaei redigendi essent, jussit Deus coquere panem ex fimo exsiccatum sive hominis sive bovis; en verba textus:

וְהָיָה הַחֵלֶב הַבְּעֵרָה תַּחַת הַהָדָם הַיָּבֵשׁ וְהָיָה הַחֵלֶב תַּחַת הַהָדָם הַיָּבֵשׁ וְהָיָה הַחֵלֶב תַּחַת הַהָדָם הַיָּבֵשׁ coque illum sub cineribus

cum hominis excremento; eumdem sensum referunt chaldaeus ac graeci interpretes Lxx: Ἐν βολετῶσι κάρσον ἀνθρώπινον ἐγκόμεις αὐτά. Jam vero hodieum in Aegypto atque in Oriente pauperes incolae desertorum panes suos frequenter siccatis stercoribus boum, imo et hominum coquunt. Conf. Corneille Le Bruyn, Voyages au Levant, tom. I, pag. 250; Tournefort, tom. III, p. 106, 122, 153, 156; Pietro della Valle, p. 1, let. 2; Gemelli Carreri, Voyage autour du monde, tom. II, p. 57; Calmet, hic; Lamy, Apparatus ad Bibl. Guénéee, Lettres de quelques Juifs, etc. tom. II, let. IV, § 7, p. 244, edit. de Lyon 1825.

(2) In sua Historia Deorum fatidicorum, Vatun, Sybillarum, Phœbadum apud priscos illustrium, Coloniae Allobrog. edit. 1675.

et plerumque obtinebant prophetias, responsa scilicet de rebus ab humana cognitione prorsus remotis. 4. Nil mirum proinde si ea ut divinitus inspirata ethnici crediderunt. 5. Notissima sunt carmina Sibyllina ab ethnicis pariter et christianis admissa. 6. Negari saltem non potest, demones potuisse predicere, quæ essent ipsi facturi. 7. Hinc dubium semper evadit argumentum ex prophetia deductum ad evincendam divinitatem supernaturalis revelationis; ergo.

Resp. ad 1. D. Veras vel fictas, C. veras, subdist. quæ tamen naturalem scientiam et conjecturam non excedant, C. quales nos propugnamus, N. Nullum exemplum ex tota antiquitate proferri potest, de editis oraculis saltem in confirmationem falsæ religionis, quæ notas præferant a nobis superius expositas.

Ad 2. M. Peculiare enim intercedit discrimen, illudque multiplex inter ethnicorum oracula et vaticinia biblica. Licet enim demus (quod verius censemus ob aperta patrum testimonia) cum P. Balto S. J. adversus Van Dale et Fontenelle non omnia gentilitatis oracula sacerdotum fraudibus esse adscribenda, attamen jure affirmamus dari características notas, quæ essentialiter oracula paganorum a biblicis distinguant. Ut enim cetera omittam, oracula et divinationes non erant, 1. nisi *effata singularia*, nulla ratione inter se nexa; 2. eaque de eventibus *proxime instantibus*, ut *certis personis* vel *civitatibus* consulere, et 3. adeo *ambigua*, ut quidquid accideret, prædictum fuisse videretur (1). Sic de celeberrimis oraculis Apollinis scribit Cicero (2): *Sed jam ad te venio, sancte Apollo. tuis enim oraculis Chrysippus totum volumen implevit, partim falsis, ut ego opinor, partim casu veris, ut fit in omni oratione sæpissime,*

(1) Omnia prorsus gentilitatis oracula fraudibus sacerdotum adscribenda esse Van-Dale, *De Orac. vet. ethnic.*, Diss. II, contendit, cui adstipulatus est Fontenelle, *Histoire des Oracles*, ch. 7, quibus nonnulli ex recentioribus subscribunt atque inter ceteros Janssens, op. cit. Moshemius vero mediam viam inivit, in *Notis ad Cudworth*, asserens nihil certi affirmari posse pro alterutra sententia. At contra Van-Dale ejusque sectatores strenue adeo dimicavit P. Ballus auctoritate omnium veterum ethnicorum, si Plutarchum excipias, ss. Patrum, præsertim Justini, Tertulliani, Cypriani, Athanasii, Lactantii, Augustini, qui dicebat: *Loquacissima simulacra, pulsus demoni-lus a christianis, veluti sine flatu organa siluisse*, quod veteres apologetæ ethnicis passim exprobrabant, præsertim Tertullianus et Cyprianus; tum factis certissimis ac testibus immediatis, cujusmodi fuit s. Joan. Chrysostomus quoad silentium oraculi daphnitici in translatione reliquiarum s. Babylæ, etc. ita ut Fontenelle coactus fuerit palmam dare adversario suo, festivo illo dicto: *Le diable a gagné sa cause, Diabolus nempe causam suam vicit*. Sane Bergier loc. cit. observat, neminem ausum fuisse P. Balli opus refellere. Hinc bene concludebat P. Bertier S. J.: *Veneratio, qua ecclesie Patres prosequi debemus, non sinit nos dubitare, quin demonum arte quædam sint edita vaticinia*. In epistolis, quibus titulus: *Lettres édifiantes et curieuses, etc.*, multa narrantur de his vaticiniis per idola emissis, ab ipsis oculatis testibus. Cons. Amandus a S. Cruce op. cit. adversus Janssens.

(2) De *Divin.* lib. II, c. 56, edit. Taur. 1831, op. tom. XII.

partim flexilologis et obscuris, ut interpres egeat interprete, et sors ipsa referenda sit ad sortes, partim ambiguas et quæ ad dialecticam deferenda sint. E contrario vaticinia biblica, 1. sunt permulta, quæ omnia amice inter se conspirant; 2. ad finem communem, *grandem et Deo dignum* tendunt; 3. partim de factis in *sera posteritate* eventuris agunt; atque 4. minime *ambigua*, sed *determinata, certis adjunctis definita*, et eatenus, quatenus opus est, clara sunt. Talia sunt vaticinia, quæ seriem eventuum, qui ad hebræos aliasque gentes spectant ab Abrahamo per XXII sæcula miro consensu prænuntiarunt, et eo tendunt, ut divinam legationem prophetarum, et per hanc legationem, veritatem doctrinæ de Deo unico, omniscio, provido, sanctissimo comprobarent, eamque custodirent hebraei usque ad adventum Messiae ex Davidis posteris orituri, per quem eadem cognitio ad universas gentes erat propaganda. Nec generica sunt ista vaticinia, sed quamplurima cum suis adjunctis temporis, loci, personarum, absque ambiguitate, perspicua et clara. Plura jam exempla superius exhibuimus agendo adversus rationalistas, quibus addi possunt, speciminis gratia, quæ habentur Gen. XII, 2-3; XV, 4-5; XVII, 4-8; etc.; tum Isaia XXI et Jer. I. et LI de futura per medos et persas Babylonis depopulatione, quibus si conferantur, quæ refert Xenophon (1), videtur historicus non nisi eorundem vaticiniorum commentaria edidisse, adeo omnia adjuncta enunciatam adamussim completa cernuntur! Plura alia non minus clara ac definita prætermitto, ut brevitati præstituta inserviam, cum ejusmodi vaticiniis abundent utriusque fœderis pagina.

Ad 3. Responsio patet ex dictis. Addo non solum internas notas biblicorum oraculorum ab oraculis ethnicorum essentialiter differre, ut ex nuper dictis evincitur, sed etiam externa adjuncta; 1. enim multa oracula ethnicorum seu divinationes arte fiebant; 2. oracula ethnicorum addicta erant certis locis, ut vates grecorum Dodonæ, Delphis, Delo, etc. adeo ut per totum orbem terecentum ad minus recenserentur; pendebant insuper a certis anni tempestatibus vel a vapore cavernarum subterrancarum, Pythiæ esu baccarum aut gestatione coronæ laureæ in furorem concitabantur, tripode in Bœotia potissimum; nota est insuper duplex origo oraculi Dodonæi ex sacerdotissa thebana in sylva Dodonæ ex murmure rivi, tum ex statua ænea, æneo flagello, vasis æneis; sacerdotes etiam in quibusdam quercubus oracula dabant, etc. 3. Non modo oracula gentiliū, sed et præstigiatores donis ac muneribus conciliabantur, ut vaticinia ederent; hinc harioli et aruspices erant instrumenta principum ac magistratum, per quos plebs ad ea, quæ decreta erant, flecteretur. Hinc illud Demosthenis: *Pythia philippizante*. 4. Oracula et omnis generis hariolatores credulos habebant cœvos suos; prout vero progressu temporis vanitas et fallacia detegebatur, fidem amittebant et in oblivionem abibant. Contra vero prophetæ 1. nulli erant addicti

(1) *Cyrop.* lib. VII, c. 5.

loco, 2. cujuscunque erant conditionis, 3. absque ullo apparatu vaticinia dabant, 4. non solum non rogati, sed invitis regibus, principibus, populo; nedum vero aliquam aut laudem aut mercedem referrent, ludibria, odium, insectationes, minas, vincula, carceres, vite pericula ac necem etiam subibant; unde s. Stephanus, (Act. VI, 52): *Quæritis, ait, prophetarum non sunt persecuti patres vestri?* 5. Plerumque habuerunt cœvos incredulos nec fidem nacti sunt, nisi postquam vivere desierunt, quum nempe fallere amplius non possent, quando scilicet vaticinia eorum posteriori ævo completerentur; id progressu temporum adeo manifestum fuit, ut multi etiam ethnici veritatem vaticiniorum biblicorum agnoverint (1).

Ad 4. D. Rudes, et absque sufficientibus motivis, C. doctiores et sapientes, N. Recolantur superius dicta.

Ad 5. D. Quin edita sint in confirmationem erroris, Tr. secus, N. Omnia obscura et incerta sunt, quæ spectant ad perditam sibyllina carmina; sola nobis remanent, quæ recensuit Virgilius (Ecl. IV): *Ultima Cumæi*, etc.; quæ certe continent de Christo vaticinium, quidquid cum suis contendat Heyne (2). Diversa sunt veterum judicia circa illa. Nonnulli Patres censent Deum per Sibyllas vere edidisse vaticinia sicut olim per impium Balaam. Quæ nunc prostant in Bibliotheca Patrum, tum quæ ex codicibus ambrosianis et vaticanis nuper evulgavit Cl. Maius, ex omnium criticorum judicio spuria sunt (3).

(1) Ita quidem Jahn, op. cit., etsi protestantium biblicorum passim vestigia premat.

(2) In argumento hujus eclogæ; ubi adstruit poetam phantasmata poetica ab aurea ætatis narrationibus petita cumulasse, in certo aliquo temporis sui eventu declarando, quem paulo obscurius designavit, quoniam in vaticinium rem mutavit, atque vaticinantis verbis et phantasmatis sensa sua exposuit. Deinde, exposita theoria vaticiniorum apud suos recepta, quod orta ea sint ex spe melloris ævi, concludit: « Quæcumque in hoc genere descriptiones novæ felicitatis habemus, sive in Orientis, sive in grecis vel romanis poetis, eæ omnes fere inter se similes sunt: bestiae ac ferae cicures, serpentes innocui, fruges nullo cultu enatæ, mare placidum, dii præsentés in terris, aliæque ejusmodi in omnibus commemorantur. » Quibus verbis satis aperte alludit ad Is. XI, quem non secus ac profanos poetas auream illam ætatem descripsisse innuit. Sed quid expectes a profanis istis scriptoribus omni religionis sensu destitutis, qui non nisi terrena sapiunt! Quomodo autem adeo universalis sensus nationibus omnibus inhaesit absque aliquo originario principio, ex quo in omnes emanaverit?

(3) Cons. Gallandi, tom. I. *Bibl. Patrum*, Proleg. c. XVI; ubi ostendit carminum Sibylliporum auctoritate esse christianam ex circumcisione, qui ea edidit anno 158. Quod attinet ad veteres Sibyllas earumque carmina, omnia involucris teguntur. D. Pierre Petit in erudita *Diss. de Sibyllis*, eas ad unam reducit, eamque opinatur vocatam fuisse Delphicam, Erythream, Cimmerianam, Cumanam, Samiam, Hellesponticam, Libyam, Persicam, Phrygiam, Tiburtinam, a diversis locis, in quibus commorata est. Existimat ipsam fuisse grecam, eo quod oracula omnia græce scripta sint, Erythrae Asiae urbis natam, Hierophillem nuncupatam, demum Cumii in Italia obiisse. Alii Varronem secuti sunt, qui decem eas numerat. Ceterum

Ad 6. D. Si Deus id ipsis permisisset, Tr. secus, N. Recolantur porro, quæ diximus de miraculis, spectatis moralibus Dei attributis.

Ad 7. N. Ex hoc enim, quod nummi aliqui suppositi sunt ac spurii, non sequitur, omnes ut spurios amandandos; imo ex eo, quod aliqui suppositi sint, concludi potius debet genuinos existere.

I. Inst. 1. Constat ex indubiae fidei historicis quædam auguria et vaticinia ethnicorum clara, ac de re longe post eventura edita, et adamussim adimpleta fuisse. 2. Tale fuit, teste Varrone (1), illud Vetii de duratione imperii romani per XII sæcula ex XII vultibus a Romulo visis. 3. Tale illud cujusdam Germani, qui, teste Flavio Josepho (2), nuntiaverat et regnum et diem obitus Agrippæ ex bubone, quem suspexerat; 4. Tale illud Thami, qui ab ignota voce jussum acceperat prædicandi ad portum Palades mortem Pan, teste Plutarcho (3). 5. Nec mirum, cum non desint ex ipsis Ecclesiae patribus, qui prophetiam a causis naturalibus repetant; 6. Sic s. Gregorius M. (4): *Ipsa*, inquit, *aliquando animarum vis subtilitate sua aliquid prævidet*, quod exemplis confirmat; et 7. Augustinus (5): *Animæ humanæ*, scribit, *secundum quod a sen-*

inter has decem Cumana est celebrior. Tres ex ea libros Tarquinius magno pretio emit, quos lapideæ capsulæ inclusos in Capitolio reposuit. Hi libri consulebantur a Romanis, quoties graviora impendebant reipublicæ discrimina. LXXVI vero annis ante Christum, Capitolio sub Sylia conflagrato, Senatus romanus in Asiam et Græciam misit ad colligenda quotquot sibyllina oracula reperire potuissent. Hi legati mille versus propheticos existimatos Romam attulerunt, qui denuo in Capitolio reedificato collocati sunt; et sic ratio redditur de carminibus Sibyllæ Cumanae a Virgilio recensitis, cum teste Tacito, *Hist.* lib. V, c. 13 et Suetonio, lib. X, c. 4. Oriente toto pervulgata opinio sen potius traditio fuerit de magno Rege ex Judæa profecturo, qui rerum potiretur, quæ inter sibyllina carmina relata est, cujus meminit Virgilius. Guillelmus Beveregius carmina sibyllina in tres classes distribuit; prima complectitur genuina annis 76 ante Christum combusta; altera subinde a Romanis collecta, quorum fragmenta apud Plutarchum, Varronem, Tullium, Virgilium occurrunt, quæque Stylicon v. sæculo, teste Rutilio Numatiano, *Itinerarii* lib. II, flammis tradidit; tertia demum classis, quæ tom. I. *Bibl. Patrum* inserta sunt, quibus addi debent a Cl. Maio vulgata. Ex patribus ea citarunt Justinus, Athenagoras, Theophilus antiochenus, Lactantius aliique. Celsus apud Origenem, lib. V, n. 61, et lib. VII, n. 56, christianos *Sibyllistas* vocat, quod istorum carminum auctoritate uterentur. Cons. Bevereg. *Codex can.* lib. I, c. 14, tom. II; in Georg. Bulli *Primit. et Apostol.* trad. de J. C. divinitate asserta, etc., c. 4, § 3 et seqq. *Collect. Patrum Apost. J. B. Cotelerii*, Antw. 1698; *Fabric. Bibl. Gr.* tom. I, c. 29, pag. 227 et seqq. edit. Hamb. 1790. Sed potissimum ex Catholicis Gallandi loc. cit. et D. Prudentius Maran Maurinus. *Præf. ad Justin.* passim, edit. Parisiis 1742. quibus levissimi recentiores biblici protestantes et rationalistæ refelluntur in illa jejuna conjectura de Sibylla portendente ætatem auream absque ulla ad Christum relatione.

(1) *Antiq.* lib. XVII.

(2) *Archæol.* lib. XVIII, c. 6, n. 7, coll. lib. XIX, c. 8.

(3) *De orac. defect.*

(4) *Dial.* lib. IV, c. 26.

(5) *De Genesi ad litt.* lib. XI, c. 13.

cibus corporis abstrahitur, competit futura praevidere.
8. Quod et in somnambulibus passim fieri cernimus; ergo.

Resp. ad 1. N. Haec enim non est nisi gratuita assertio, ut ex responsione ad singula facta quae afferuntur statim patebit.

Ad 2. D. Ita ut falsitatem augurii ostenderit eventus, C. secus, Tr. Imperium enim romanum occidentale ultra XII saecula perduravit ab urbe condita; orientale vero ad IX. circiter alia saecula. Si vero de Urbe tantum sermo sit, rursus patet falsitas augurii, nondum enim Roma excidit.

Ad 3. N. Hic enim Josephum ut in nonnullis aliis factis fabulam, sive commentum obtrudisse patet tum ex natura ipsius narrationis, tum ex Act. Apost. XII, 23; ubi Herodis Agrippae mors alia omnino ratione describitur saltem quoad causam; percussus enim ab angelo perhibetur. Consulatur non solum *Prolusio Joan. Harduini de nummis Herodiadum*, Parisiis 1695, sed ipse Ant. Van-Dale, qui eam Josephi narrationem omnino vellicat atque explodit (1).

Ad 4. D. Quatenus Deus adegerit demones ad idololatriae cladem ex Christi morte denuntiandam, C. alias, Tr. Transmissimus porro omnia facta ista ex parte historica, quia ex criticis regulis valde nutant (2).

Ad 5. D. Prophetiam late sumptam, C. stricte sumptam, N. De hac porro nos loquimur; et sic responsio patet ad ea quae 6. 7 et 8 objecta sunt, quare non opus est ut illa singulatim ad trutinam revocemus (3).

(1) In lib. *De orig. et progressu idolol.* c. 7, p. 157.

(2) Cons. Huet, *Demonstr. evang.* prop. ix, c. 156 (*Curs. compl. Script. sacrae* vol. II); Serry, *Exercit.* 57, n. VIII; Vossius, *De theol. gent. et physio. Christ.* lib. VIII, c. 5, ubi vindicat historiam hanc Plutarchi; sed exponit vel de demonis clade illata per Christum, vel de morte ipsius Christi. Cons. opp. tom. v, Amstelod. 1700.

(3) Consul. S. Thom. 2, 2, q. 172, art. 1, ubi citata Patrum dicta explanat, dicens: « Quod prophetica praecognitio potest esse de futuris dupliciter: uno modo secundum quod sunt in seipsis; alio modo, secundum quod sunt in suis causis. Praecognoscere autem futura, secundum quod sunt in seipsis, est proprium divini intellectus, cujus aeternitati sunt omnia praesentia, et ideo talis praecognitio futurorum non potest esse a natura, sed solum ex revelatione divina. Futura vero in suis causis possunt praecognosci naturali cognitione etiam ab homine. Sicut medicus praecognoscit sanitatem vel mortem futuram in aliquibus causis, quarum ordinem ad tales effectus experimento praecognovit. » Quo posito fundamento, quod in corpore articuli evoluit, ad objectas sibi s. Augustini et s. Gregorii M. auctoritates ita respondet: « Dicendum quod anima, quando abstrahitur a corporalibus, aptior redditur ad percipiendum influxum spiritualium substantiarum, et etiam ad percipiendum subtiles motus, qui ex impressionibus naturalium causarum in imaginatione humana relinquuntur, a quibus percipiendis anima impeditur, cum fuerit circa sensibilia occupata. Et ideo Gregorius dicit quod « anima quando appropinquat ad mortem, praecognoscit quaedam futura subtilitate suae naturae, » prout scilicet percipit etiam modicas impressiones; aut etiam cognoscit futura revelatione angelica; non autem propria virtute; quia, ut s. Augustinus dicit lib. 12, c. 13. Super Gen. ad lit.: « Si hoc esset,

II. Inst. cum Rousseau. Ut ex prophetiis certum argumentum erui possit de divina revelatione, tria haec concurrant, necesse est; 1. ut nos testes simus prophetiae, cum editur, ne per vana figmenta decipiamur; 2. nec prophetiae tantum, sed et ejusdem adimplementi; 3. ut certi simus, quod eventus nec potuerit naturali via praevideri, nec fuerit fortuito casu cum prophetia conjunctus; atqui id vix ac ne vix quidem fieri potest; ergo.

Resp. N. M. et m. Prophetia enim est factum, et factum pariter est ejus adimplementum. Possumus igitur certi esse de ipsis non secus ac de ceteris factis jam praeteritis quibuscunque. Sed nec pauca aut minus illustria exempla suppetunt ex sacris litteris vaticiniorum, in quibus tres recensitae conditiones mirifice concurrunt, v. g. trina Petri negatio, resurrectio Christi, Jerosolymorum ac templi eversio, ut cetera omittam.

CAPUT IV.

DE EXISTENTIA DIVINAE AC SUPERNATURALIS REVELATIONIS.

Si possibilis est supernaturalis divina revelatio, si necessaria, si certis characteribus ac notis discerni potest, prout adversus deistas ac rationalistas in superioribus capitibus nos evicisse confidimus, expendendum superest, utrum Deus homini defuerit, an vero eidem pro sua benignitate reipsa per supernam aliquam revelationem consuluerit. Negant deistae ac rationalistae; nos affirmamus. Agitur de quaestione facti, quae proinde monumentis dirimenda est. Moyses, Propheta, Christus se tanquam divinitus missos ad divinam hominibus patefaciendam voluntatem perhibuerunt; si itaque ex indubiis monumentis constabit, ipsos praeter doctrinae utilitatem et sanctitatem miraculis et vaticiniis missionem suam confirmasse, evidens erit, et ipsos fuisse divinitus missos, ac divinam esse revelationem seu doctrinam, quam ipsi hominibus proposuerunt; seu divinam supernaturalem revelationem existere et factam esse. Hoc porro est, quod ostendere aggredimur.

Priusquam vero manus operi admoveamus, praemittimus: 1. nobis firmum certumque esse, tum Moysen, Prophetas, Christum extitisse, tum genuinos ac veraces libros esse utriusque foederis. Sacrarum litterarum professorem adeat, qui vult cognoscere, cur ita credamus. 2. Christum esse finem legis mosaicae, *fnis enim legis Christus* (1), et centrum unicae tunc haberet, quancumque vellet, in sua potestate

futura praecognoscere, quod patet esse falsum. » Haec quidem volumus per extensum referre, ut pateat a s. Doctore praecognita jam fuisse, quae postea magnetismi animalis patroni commenti sunt loquendo de somnambulismo a magnetismo excitato, de quo ipsi mira referunt.

(1) Rom. x, 4. *Τέλος γὰρ νόμου Χριστός*; subdit autem Apostolus: *εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι*, ad justitiam omni credenti, ex quo patet, quam sit abjecta et ridicula Rosenmülleri versio seu potius paraphrasis; ipse enim verba *τέλος γὰρ νόμου Χριστός* vertit: *Nam Christus sustulit legem mosaicam*. Ejusmodi enim liberis versionibus facile est obtrudere quicquid lubet.

illius verae religionis, quae a mundi primordiis ad consummationem usque saeculorum sese extendit, quemque Moyses et prophetae venturum praedixerunt, ad cujus adventum et cessare omnis mosaicae legis apparatus atque oeconomia, et synagoga repudiari, et gentes ad unius Dei cognitionem ac ejus mediatoris fidem vocari debuerunt. De quibus ex professo agemus in *Tractatu de Incarnatione*. Quare si nos ostenderimus miraculis et prophetiis, veterumque vaticiniorum, quae in sua divinae missionis confirmationem Christus protulit, adimplemento, Christum fuisse divinitus missum, ac si insuper divinam hanc Christi legationem confirmaverimus tum sanctitate et utilitate ipsius doctrinae, religionis a se institutae mirabili propagatione, martyrum constantia atque Ecclesiae conservatione, tria simul conficiemus atque obtinebimus; nempe 1. adversus deistas et rationalistas directe existentiam divinae ac supernaturalis revelationis in novo fodere per Christum factae, et indirecte hanc ipsam fuisse factam per Moysen et prophetas in lege veteri; 2. perfidiae judaeos, 3. superstitionis mahumetanos arguemus atque paganos. Hanc igitur utpote brevioris ac faciliorem viam ad finem, quo contendimus, assequendum, sectari constituimus in propositionibus, quas subjicimus.

PROPOSITIO PRIMA. — *Christus miraculis et vaticiniis, praesertim vero sua a mortuis resurrectione divina sui missionem comprobavit, seu divina facta est ac supernaturalis in Novo Testamento per Christum revelatio.*

Divina ac supernaturalis illius missio dicenda est, quae veris miraculis ac vaticiniis certissimis comprobatur: multo autem magis, si miracula et vaticinia ad propriae missionis ostendendam veritatem edita sint, cum illis omnibus adjunctis temporis, loci et personarum, ubi nulla fraus, nullus dolus, hallucinatio nulla esse aut fingi possit. Atqui ita Christus luculentissime suam a Patre missionem comprobavit. Major patet ex superius disputatis.

Minorem per partes evincimus. Ac I. quidem Christi miracula 1. nec pauca fuerunt, nec suspecta, vel in occulto patrata; etenim in vicis, in templo, in urbibus populi frequentia celeberrimis, coram ingenti multitudine plerumque acciderunt (Matth. IV, 25; XI, 5, etc. Marc. I, 32; II, 3; Luc. VII, 12 et alibi passim). Non modo genere sed etiam opibus ac dignitate inclytos viros quandoque ea respexerunt (Matth. VIII, 5; Marc. V, 22 et 25; Joan. IV, 46 et alibi). In tota regione sic apud omnes celebrata erant, ut vel de iis quandoque publica actione quaesitum sit (Joan. IX, 15 et XI, 47 et seqq.); vel principum virorum invidiam, regis curiositatem excitaverint (Matth. XXVII, 18; Luc. XXIII, 8); adeo ut si quid fraudis latuisset, statim et a callidioribus detegi, et iis doctibus patefieri necesse fuisset (1).

2. Prodigiorum multitudo commodam etiam occasionem veritatis explorandae suppeditabat, ac

(1) Cons. Spedalieri, op. cit. c. 3, art. 3, 4, 5, 6.

omne deceptionis periculum toties repetitis actibus eliminabat, unum enim, in quo praestigatoris opera deprehensa fuisset, reliqua suspecta reddidisset, praesertim cum Christus ad suam comprobendam missionem illa ederet, et ad ea adversarios suos provocaret (Joan. V, 36; X, 37-38; Matth. XI, 4 et alibi).

3. Tandem, ejus generis erant eventa, quae sensuum testimonio probarentur, ita ut rudissimus quisque e vulgo idoneus eorum testis esset: morborum genera quaeque uno verbo depulsa; membrorum perditus usus innumeris hominibus redditus, mortui ad vitam revocati, ac ejusmodi prodigia quandoque etiam in absentium beneficium patrata; ergo.

II. Quod vero attinet ad prophetias, eae pariter nec paucae sunt, neque obscurae, sed aperte ac definitae, quaeque vel completae sunt vel in dies complentur. Nonnullas speciminis gratia recensebimus. Christus evangelium per universum orbem promulgatum iri, ac futurum ut mulieris, quae caput ejus unguento delibuerat (Matth. XXVI), pietas ubique celebraretur; gentesque omnes legibus evangelicis se subjecturum promisit (Matth. XXIV, 14; Marc. XIII, 10; Luc. XXIV, 47; Joan. XII, 32). Haec cum Marcus et a fortiori Mathaeus scriberent, vix fieri coeperant, exitum cum mundi excidio sunt habitura. Apostolis se adfuturum, tum ut doctrinam inauditis prodigiis confirmant (Marc. XVI, 17; Joan. XIV, 12), tum ut constantiam ac fortitudinem praeserant, cum ab hebraeis atque ethnicis, coram regibus atque magistratibus velut impii atque sacrilegi, hostesque generis humani traducendi essent, disertis verbis spondet (Matth. X, 16; XVII, 19; XXI, 9; Luc. XXI, 12; Joan. XV, 20; XVI, 2). Apostolorum acta ex parte promissi liberationem continent, verum post exarata tria Evangelia maxima ex parte haec evenerunt (1).

Adversitatum fluctibus perpetuo jactatam Ecclesiam usque ad mundi exitum ac Petri successorum regimini obtemperantem perseveraturam esse vaticinatur (Matth. XVI, 18; XXIV, 35; XXVIII, 20). Vaticinium quotidie comprobatur eventus. Clarissimum insuper est Christi oraculum de Jerosolymorum excidio. Tres Evangeliorum scriptores, qui stante adhuc secundo templo atque Jerosolymitana urbe scripserunt, non uno in loco referunt (Matth. XXIII, 36; XXIV, 2; Marc. XIII, 2; Luc. XIII, 35; XXI, 6), cum omnibus suis adjunctis temporis (2), personarum (3), modi (4),

(1) Vid. 1 Cor. II, 4-5; 1 Thess. I, 5.

(2) Non praeteribit generatio haec, etc. (Matth. xxiv, 34; Luc. xxi, 32), anno autem 37 a Christi morte urbs templumque eversa sunt. Conf. Jos. Flav. *De bello jud.* lib. VII.

(3) Multi venient in nomine meo, etc. (Matth. xxiv, 5; Marc. xiii, 6). Jos. Flav. *De bello judaico*, lib. II, memorat Judam galilaeum et Theudam aegyptium quemdam aliosque veteratores, qui prodigiorum spe multitudinem in desertum pertractam in seditionem impulerunt. Post dirutam urbem novemdecim a Joan. Lensis in *Schediagmate de pseudo-messis numerantur*.

(4) Bellis atque tumultibus infaustum totum illud